

Barbara Lenard

Metody i technika ewidencji
zabytków, Bańska Bystrzyca, 22-26
września 1986 r.

Ochrona Zabytków 40/3, 215-216

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

tworzących nieodpowiadające charakterowi Janowca perspektywy widokowe, na podwyższeniu skali zabudowy, na błędnych rozwiązaniach komunikacji itp. W koncepcjach architektonicznych pojawiły się w kilku projektach zbyt agresywne formy zabudowy czy akcenty przestrzenne. W paru innych pracach przeważały tendencje zachowawcze aż do naśladownictwa form zabudowy historycznej (praca architekta radzieckiego) czy tradycyjnego budownictwa ludowego (praca architekta węgierskiego). Mikołaj Kornecki przedstawił sumienne studia nad typami zabudowy i formami detalu, a Siergiej Bałasow ze Związku Radzieckiego pokusił się o próbę rekonstrukcji rozplanowania i zabudowy Janowca w XVIII w., wyciągając z niej wnioski do projektowania zabudowy Janowca współczesnego, w duchu architektury o formach wyraźnie historyzujących. W kilku pracach zaprojektowano rekonstrukcję nie istniejącej synagogi. Niektóre prace proponowały nadmierną koncentrację usług w rynku – aż do całkowitej eliminacji funkcji mieszkalnej z zabudowy przyrynkowej. W jednej

pracy przedstawiono próbę sformowania bloków urbanistycznych o zabudowie obrzeżnej obcej strukturze przestrzennej Janowca. Większość prac postulowała dokonanie celowych korektur w błędnie zlokalizowanych i zaprojektowanych po wojnie budynkach (np. gminny ośrodek kultury). W wyniku obrad sądu konkursowego postanowiono przyznać dwie pierwsze nagrody równorzędne pracom: arch. Krystyny Gruszeckiej (PRL) – za twórczą adaptację wytycznych konserwatorskich, kompleksowe przedstawienie projektu prawidłowo ukierunkowanej przebudowy i rozbudowy Janowca przy zachowaniu właściwej skali i gabarytu zabudowy oraz interesujących propozycji architektonicznych, arch. K. Gruszecka przedstawiła dodatkowo propozycje wariantów rozbudowy domów istniejących oraz studium kolorystyczne budynków; arch. Katariny Pecharowej (CSRS) – za projekty bardzo interesującej nowej zabudowy Janowca o wysokich walorach estetycznych. Arch. K. Pecharova konsekwentnie zrywając z historyzmem, a także unikając zachowawczych form architektury tzw. neutralnej, przedstawiła pro-

jektury architektury zdecydowanie nowoczesnej o wartościowym estetycznym detalu, dobrze wyczonej skali i nastroju małego miasteczka. Przyznano także trzy wyróżnienia pierwszego stopnia: arch. Jarmili Lalkovej (CSRS), arch. Jozsefowi Schönowi (WRL) – za przedstawienie interesujących rozwiązań projektowych rewaloryzacji Janowca z prawidłowym uchwyceniem skali i charakteru zabytkowego osiedla. Wyróżnienia drugiego stopnia otrzymali: arch. Georgij Kajtazow (BRL) i arch. Siergiej Bałasow (ZSRR). Te wyróżnienia postanowiono przyznać za ewidentny wkład pracy w przedstawione projekty, których wyniki – z uwagi na bardzo zachowawczy charakter – nie wnoszą koncepcji twórczych i zgodnie z przyjętymi wcześniej kryteriami ocenione zostały mniej korzystnie niż inne nagrodzone prace. Postanowiono kontynuować Międzynarodowe Pracownie Urbanistyczne w kolejnych krajach uczestniczących w pracach Komisji I Grupy Roboczej oraz zalecić organizatorom opublikowanie projektów pleneru w Janowcu.

Mirosław Przyłęcki

REWALORYZACJA HISTORYCZNYCH ZESPOŁÓW MIEJSKICH, KAZIMIERZ DOLNY, 21–27 WRZEŚNIA 1986 R.

W dniach 21–27 września 1986 r. odbyła się w Kazimierzu Dolnym wspólna narada dwu Komisji Problemowych Grupy Roboczej poświęcona problematyce rewaloryzacji historycznych zespołów miejskich. Przedstawiciele Komisji I ds. Rewaloryzacji Historycznych Zespołów Miejskich (koordynator CSRS) oraz przedstawiciele Komisji X ds. Organizacji i Ekonomiki Przedsiębiorstw Konserwatorskich (koordynator PRL) zaprezentowali referaty związane z problemami rewaloryzacji zabytkowych miast w Bułgarii, Czechosłowacji, NRD, na Węgrzech, w ZSRR i w Polsce. Obserwatorem narady był przedstawiciel Kuby. Wysłuchano 12 referatów i informacji, które w sposób pełny i niezwykle interesujący przedstawiły zagadnienia związane z przygotowaniem działań rewaloryzacyjnych zarów-

no w ujęciu projektowym i urbanistycznym, jak również pod kątem ekonomicznym.

Obradom przewodniczyli: koordynator Komisji I – dr hab. Aleš Vošahlik (CSRS) oraz Komisji X – inż. Jan Kozyra (PRL, dyrektor Oddziału PKZ w Lublinie). Referaty zaprezentowane zostały przez następujących uczestników: W. Kolarową (BRL), J. Faltysa, H. Mešicką, L. Husovską (CSRS), A. Readera, K. H. Loui (NRD), T. Fejerdi (WRL), K. Łooweer (ZSRR), J. Jarzębowski, M. Przyłęckiego, W. Niessnera, A. Macura, M. Rejmanowskiego (PRL). Strona polska poza referatami związanymi z rewaloryzacją zabytkowych zespołów miejskich w kraju zaprezentowała także zagadnienia kompleksowej rewaloryzacji zabytkowej cytadeli w Algierii.

Uczestnicy narady spotkali się w czasie obrad z dyrektorem Muzeum Kazimierza Dolnego, Jerzym Żurawskim, który przedstawił problemy rewaloryzacji Kazimierza Dolnego. Ponadto zwiedzili Lublin i Zamość, gdzie odbyło się spotkanie z dyrekcją Oddziałów PP PKZ, oraz Sandomierz. W czasie objazdu przedstawiono gościom problemy rewaloryzacji miast zabytkowych. Zapoznali się oni z najciekawszymi zabytkami Kazimierza Dolnego, Lublina, Zamościa, Sandomierza. Naradzie towarzyszyła wystawa prac II Międzynarodowej Pracowni Urbanistycznej w Janowcu, w której uczestniczyli członkowie Grupy Roboczej z Bułgarii, Czechosłowacji, ZSRR, WRL i Polski.

Magdalena Gumkowska

METODY I TECHNIKA EWIDENCJI ZABYTEKÓW, BAŃSKA BYSTRZYCA, 22–26 WRZEŚNIA 1986 R.

W dniach 22–26 września 1986 r. na terenie Słowacji w Bańskiej Bystrzycy i w Muzeum Wsi Orawskiej w Zuberu odbyło się międzynarodowe spotkanie Komisji II „Metody i Technika Ewidencji Zabytków” Grupy Roboczej Krajów Socjalistycznych ds. Konserwacji Zabytków Historii, Kultury i Muzealiów. Było to już VII spotkanie Komisji, która rozpoczęła swoją działalność w Różnawie (CSRS)¹. W pracach Komii

sji czynny udział biorą komisje narodowe Bułgarii, Czechosłowacji, Niemieckiej Republiki Demokratycznej, Polski, Węgier i Związku Radzieckiego, a koordynuje je Czechosłowacja – Státny Ústav Pamiatkovej Starostlivosti w Bratysławie, personalnie dr Michal Horský. W pierwszym etapie działalności Komisji dominowała prezentacja metod ewidencji zabytków oraz zautomatyzo-

wanych systemów informacji (AIS) mających zastosowanie w tej dziedzinie. Ten nurt wymiany doświadczeń i materiałów towarzyszy pracom Komisji przez cały czas, bowiem stosowane

¹ M. Kornecki, *Metody i technika ewidencji zabytków – Spotkanie konsultacyjne Komisji Problemowej Grupy Roboczej Krajów Socjalistycznych ds. Konserwacji Zabytków Historii, Kultury i Muzealiów*. „Ochrona Zabytków” 1980 nr 3 s. 226.

metody i techniki przekształcają się i rozwijają w miarę postępu nauki, stąd konieczne jest aktualizowanie informacji. Ponadto ważnym czynnikiem propagandowym jest prezentacja problemów ewidencji zabytków w różnych krajach i różnych środowiskach zawodowych. Możliwość tę daje towarzysząca zazwyczaj roboczym spotkaniom Komisji część „otwarta”, na którą gospodarza spotkania zapraszają przedstawiciele służb konserwatorskich i dokumentacyjnych swego kraju. Jest to okazja do pożytecznej dla obu stron wymiany doświadczeń i informacji.

Ustalony program zadań na pierwsze 5-lecie dotyczył w zasadzie metod i technik ewidencji zabytków nieruchomości i obejmował dwa zasadnicze kierunki działania: opracowanie słownika terminologicznego, niezbędnego w pracach Komisji oraz przygotowanie zautomatyzowanego systemu informacji dla potrzeb współpracy międzynarodowej. Nie były to zadania łatwe ze względu na różnice występujące w organizacji, systemach i metodach ewidencji zabytków w poszczególnych krajach członkowskich. Szczególne trudności wystąpiły przy opracowywaniu terminologii, bowiem bariery językowe, różnice pojęć i norm prawnych wydawały się chwilami nie do pokonania. Jednak w miarę upływu lat, kolejnych spotkań i konsolidowania się zespołu specjalistów, którzy – z małymi wyjątkami – biorą udział w pracach Komisji od początku (ze strony polskiej: Marian Kornecki – przewodniczący, Barbara Lenard i Michał Gradowski), a nade wszystko dzięki dobrej woli i chęci współpracy, udało się w znacznej mierze zrealizować plany.

Dla celów roboczych Komisji powstał *Słownik pojęć i terminów* obejmujący 98 haseł; opracowano formularz karty wstępnej zabytku nieruchomego i zautomatyzowany system wyszukiwawczy INFORMBANK, którego wstępny pokaz – na materiałach opracowanych m.in. przez zespół polski – odbył się w Bratysławie w 1985 r. Oprócz tematów głównych opracowywano szereg podtematów, zgłaszanych przez komisje narodowe, w tym również podtemat zgłoszony przez Mariana Korneckiego „Bibliografia ewidencji zabytków”.

Po inauguracyjnym spotkaniu w Rożnawie w 1980 r. spotkania Komisji odbywały się kolejno: II – w Radziejowicach (PRL) w 1981 r.²; III – w Morawanach (CSRS) w 1982 r.; IV – w Tallinie (ZSRR) w 1983 r.; V – w Sofii – Rylskim Monasterze (BRL) w 1984 r.; VI – w Bratysławie – Nitrze – Malancie (CSRS) w 1985 r. Ponadto odbyły się dwa spotkania robocze u koordynatora tematu: sekcji terminologicznej (Dolna Krupa 1983) i sekcji AIS (Pezinok 1984).

Na VI spotkaniu w 1985 r. podsumowano wyniki pięcioletniej działalności Komisji, ustalono formę publikacji, którą wyda koordynator, a która stanowić będzie dorobek wspólny komisji narodowych. Ustalono też program zadań na lata 1986–1990, który rozszerza działalność komisji na metody i technikę ewidencji zabytków ruchomych. Obecne VII spotkanie Komisji (w którym ze strony polskiej udział wzięli: Barbara Lenard, Andrzej Łotysz i Witold Topolski) rozpoczęła się wizytą w Krajskim Ustawie Pamiątkowej Starostlivosti w Bańskiej Bystrzycy. Dyrektor Ustavu, dr St. Dubravec oraz zespół pracowników zaprezentowali problematykę ochrony zabytków swego regionu, metody działania instytutu (Ustav ma uprawnienia instytutu) i różne typy ewidencji i dokumentacji. Wywiązała się ożywiona dyskusja i wymiana informacji. Następnie uczestnicy spotkania zwiedzili Hrad, będący przykładem miejskich, średniowiecznych zespołów zamkowych Słowacji i mający status „pamiątkowej rezerwacji”. Właściwe obrady Komisji rozpoczęły się w dniu następnym w skansenie Muzeum Wsi Orawskiej w Zubercu, położonym w płn.-wsch. części Orawy.

W ciągu trzydniowych obrad delegacje krajów uczestniczących w spotkaniu złożyły sprawozdania ze swej rocznej działalności, przedstawiły materiały opracowane zgodnie z ustaleniami protokołu z poprzedniego spotkania, a także zreferowały stan zaawansowania prac nad wdrożeniem AIS w swoich krajach. Delegacja polska, odpowiedzialna za podtemat „Bibliografia ewidencji zabytków” przedłożyła zaktualizowaną metodykę opracowania bibliografii (opr. Marian Kornecki

ki i Barbara Lenard) i jako przykład – *Polską bibliografię ewidencji zabytków*, opracowaną przez Mariana Korneckiego. Materiały te wręczono wszystkim delegacjom.

Z zadowoleniem przyjęta została propozycja zorganizowania VIII spotkania w 1987 r. w Polsce, do złożenia której delegacja polska została upoważniona przez Sekretariat Generalny Grupy Roboczej. Miejscem spotkania w roku 1988 będzie NRD.

Delegacja NRD odpowiedzialna za podtemat „Fotogrametria” zaproponowała przewiezienie przygotowanej wystawy „100 lat fotogrametrii” do poszczególnych krajów członkowskich, w pierwszym rzędzie do Polski jako gospodarza przyszłego spotkania. Podobnie pozostałe delegacje przedstawiły stan zaawansowania prac w podtematach, którymi kierują.

Koordynator przedstawił do dyskusji i dalszego opracowania następujące materiały:

- 1) wstępny projekt systemowej analizy ewidencji zabytków według ICOMOSU (M. Sykes, *Manual on Systems of Inventorying Immovable Cultural Property*);
- 2) makietę publikacji zbiorczej podsumowującej prace Komisji nr 2 *Metody i technika ewidencji zabytków w latach 1980–1985*.

Ponadto koordynator wręczył delegacjom komplety mikrofilmów, stanowiących archiwum dokumentów wypracowanych w pierwszym pięcioletniu działalności Komisji.

Uczestnicy spotkania jednomyślnie podkreślili rzeczowy i konstruktywny charakter dyskusji, wysoki poziom przedstawionych materiałów i opracowań, stanowiących podsumowanie dotychczasowej działalności i otwierających nowy, obiecujący etap prac.

Do programu spotkania włączono też zwiedzanie Muzeum Wsi Orawskiej, na którego terenie toczyły się obrady.

Barbara Lenard

² B. Lenard, *II Międzynarodowe Spotkanie Komisji Problemowej do tematu nr 2 „Metody i technika ewidencji zabytków” – Grupy Roboczej Krajów Socjalistycznych ds. Konserwacji Zabytków Historii, Kultury i Muzeów w Radziejowicach*. „Ochrona Zabytków” 1982 nr 3–4 s. 247.

MATERIAŁY STOSOWANE W KONSERWACJI, MOSKWA, 13–19 PAŹDZIERNIKA 1986 R.

W dniach 13–19 października 1986 r. odbyła się w Moskwie narada Krajowego Komitetu Komisji Problemowej IV i VI Grupy Roboczej Krajów Socjalistycznych ds. Konserwacji Zabytków Historii, Kultury i Muzealiów. Tematem narady były: *Problemy wykorzystania materiałów stosowanych w restauracji zabytków, ich właściwości i technologia stosowania*. Narady Krajowego Komitetu ZSRR odbywają się każdego roku. W 1986 r. po raz pierwszy zaproszono przedstawicieli pozostałych krajów członkowskich. W obradach uczestniczyły 104 osoby; ze strony polskiej prof. dr hab. Zdzisław Czerny, dr Ryszard Jurkiewicz, dr Je-

rzy Kehl, mgr Bolesław Szulc. Obrady otworzył sekretarz naukowy Wszeczhwiązkowego Naukowo-Badawczego Instytutu Konserwacji – dr A. W. Triezwów.

Uczestnicy narady wysłuchali 49 referatów radzieckich i zagranicznych specjalistów. Referaty te obejmowały następujące zagadnienia:

- własności i technologiczne charakterystyki materiałów;
- badanie materiałów w procesie eksploatacji zabytków;
- metodyka stosowania materiałów na przykładzie zabytków różnych regionów.

Trudno przedstawić nawet w dużym

skrócie wszystkie referaty. Dlatego też ograniczyć się do przytoczenia też najważniejszych z nich.

1. I. W. Nazarowa, A. W. Iwanowa (Wszeczhwiązkowy Naukowo-Badawczy Instytut Konserwacji – Moskwa) – referat pt. *Problemy wykorzystania materiałów syntetycznych w konserwacji*. Autorki omówiły ogólne zasady stosowania współczesnych materiałów konserwatorskich, jak różnego rodzaju polimerów, kopolimerów i związków krzemorganicznych. Podkreśliły, że nie ma materiału uniwersalnego, a technologia stosowania powinna być bardzo prosta, modyfikowana zależnie od obiektu. Metoda stosowana nie-